

תקין/תחביר

הלשון הכתובה היא הלשון הפורמאלית, שבה יש להקפיד הקפדה יתרה על שימוש בצורות הלשון התקניות בכל סוגי המבעים. לשם כך היעזרו בכללים הבאים:

1. **צורות סמיכות** - יחידה אחת המורכבת משני שמות עצם הקשורים זה לזה. השם

הראשון נקרא **נסמך** והשם השני נקרא **סומך** (זכרו: נ"ס) כגון: ספרי התלמידים

א. יש לרבות את הנסמך בלבד.

צורת הסמיכות ביחיד	נכון	לא נכון
עורך דין	עורכי דין	עורכי דינים
מורה דרך	מורי דרך	מורי דרכים

ב. יש ליידע את הסומך בלבד.

צורת הסמיכות	נכון	לא נכון
חדר אוכל	חדר האוכל	החדר אוכל
פינות עישון	פינות העישון	הפינות עישון

ג. לכל סומך יצטרף נסמך אחד בלבד.

נכון	לא נכון
מתנגדי המפלגה ותומכיה	מתנגדי ותומכי המפלגה
הורי התלמידים ומוריהם	הורי ומורי התלמידים

ד. אין לכתוב שרשרת סמיכויות, המורכבת משלושה נסמכים ויותר, אלא יש לפרקה.

נכון	לא נכון
נשות השרים של ממשלת ישראל	נשות שרי ממשלת ישראל
החלטות המנהלים של חברות ההיי-טק	החלטות מנהלי חברות ההיי-טק

2. **התאמה במין ובמספר**

א. בין הנושא לבין הנשוא.

נכון	לא נכון
כאבי גרון בקרב ילדים נפוצים מאוד.	כאבי גרון בקרב ילדים נפוץ מאוד.
(זכר, רבים)	

חבר השופטים בבית המשפט החליט לזכות את הנאשם. (זכר, יחיד)	חבר השופטים בבית המשפט החליט לזכות את הנאשם.

ב. בין הנושא לבין האוגד.

נכון	לא נכון
ערכה הקלורי של אוזן המן הוא כ-200 קלוריות. (זכר, יחיד)	ערכה הקלורי של אוזן המן היא כ-200 קלוריות.
השאלות במבחני הגמר הן שאלות הדורשות ניתוח וחשיבה. (נקבה, רבות)	השאלות במבחני הגמר הם שאלות הדורשות ניתוח וחשיבה.

ג. בין השם לבין שם התואר.

נכון	לא נכון
קבלת פנים ממלכתית.	קבלת פנים ממלכתיות.
קניתי נעליים יפות.	קניתי נעליים יפים.

3. שימוש במיליות שעבוד מתאימות

א. אחרי מיליות שאלה לא תבוא מילת השעבוד ש.

קשר לוגי	נכון	לא נכון
מקום	במקום ש...	איפה ש...
זמן	בזמן ש... / בשעה ש...	מתי ש...
סיבה	כיוון ש... / משום ש... / מאחר ש...	מדוע ש...

ב. יש לדעת:

נכון	לא נכון
היות ש	היות ו
הואיל ו	הואיל ש
משום ש, מכיוון ש, מאחר ש	בגלל ש

ג. פסוקית תנאי:

תנאי קיים (מתייחס לעתיד, למשהו שיקרה).	אם + פועל בעתיד	אם אלמד, אצליח.
תנאי בטל (מתייחס לעבר, למשהו שקרה).	לו, לולא, אלמלא, אילולא + פועל בעבר.	לו למדתי, הייתי מצליח.

- שימו לב! מילת השעבוד "במידה ש" לא תשמש במשמעות של תנאי, אלא רק במשמעות של מידה.

4. שימוש במיליות חיבור - אין להשתמש בשתי מיליות חיבור רצופות, אלא יש להשתמש אך ורק במילת חיבור אחת שבאמצעותה יובע הקשר הלוגי המתאים.

נכון	לא נכון
התכוננתי זמן רב למבחן, ולמרות זאת נכשלתי.	התכוננתי זמן רב למבחן, אך למרות זאת נכשלתי.
רינת טסה לפריז, ולעומת זאת גלית טסה ללונדון.	רינת טסה לפריז, אך לעומת זאת גלית טסה ללונדון.

5. הצרכה של מיליות יחס

- א. יש פעלים שאחריהם חייבת לבוא מילת יחס מסוימת (=הצרכה), לכן שימוש במילת יחס אינה מתאימה יגרום לשיבוש, לצורה לא תקינה.
במילון "אבן-שושן" נמצא ליד כל פועל את מילת היחס המוצרכת.

נכון	לא נכון
דנתי ב	דנתי על
אכלתי בכף	אכלתי עם כף
מתבונן בתמונה	מתבונן על התמונה

- שימו לב! מילת היחס לתיאור תכלית היא "כדי" ולא "בכדי".

ב. במשפט פשוט בעל נושא כולל יש להתאים לכל פועל את מילת היחס המתאימה לו.

נכון	לא נכון
המורה קראה את הכתבה בעיתון ודנה בה.	המורה קראה ודנה בכתבה בעיתון.
האם נפגשה עם המורה של בנה ושוחחה עמה.	האם נפגשה עם המורה של בנה.

6. משפט פשוט בעל חלק כולל - מילת היחס תחזור בין החלקים הכוללים.

נכון	לא נכון
פגשתי את דורית ואת רינת.	פגשתי את דורית ורינת.
האם התאכזבה מבעלה ומילדיה.	האם התאכזבה מבעלה וילדיה.
שוחחנו על החששות ועל ההתלבטויות שלנו.	שוחחנו על החששות וההתלבטויות שלנו.

7. הבחנה בין פועל המשמש כנשוא לפני פסוקית נושא לבין הסגר - אחרי מילת הסגר לא תופיע מילת שעבוד, אלא תופיע המילית "כ", ולעומת זאת אחרי פועל המשמש כנשוא לפני פסוקית נושא תופיע מילת שעבוד.

הסגר	פועל המשמש כנשוא לפני פסוקית נושא
כידוע,	ידוע ש...
כמובן,	מובן ש...
כנראה,	נראה ש...

8. אין ליצור כפל לשוני

נכון	לא נכון
שלושים ילדים בערך יצאו לטיול. או שלושים ילדים יצאו לטיול.	כשלושים ילדים בערך יצאו לטיול.

9. לא יבואו שתי מילות יחס ברצף

נכון	לא נכון
לפני הטקס ואחריו התלמידים נדרשו לשמור על השקט.	לפני ואחרי הטקס התלמידים נדרשו לשמור על השקט.